

Залишкова екологічна шкода ґрунтів

законодавче регулювання,
відповідальність, процедури, моніторинг

консультації товариства з питань
використання та управління
земельними ресурсами

20-21.11.2014 м. Київ

Норми ЄС щодо залишкової екологічної шкоди ґрунтів

- Проект **Земельної рамкової директиви** містив низку норм з регулювання питання залишкової екологічної шкоди. Ця директива не була прийнята (див. презентацію про користування та охорону земельних ресурсів).
- Директива про екологічну відповідальність, за попередження та ліквідацію наслідків завданої навколишньому середовищу шкоди (**Директива про ековідповідальність**)

„Екологічна шкода“ – це і шкода, завдана ґрунтам, тобто залишкова екологічна шкода ґрунтів.

- Згідно з Директивою про ековідповідальність відповідальність настає лише за здійснення визначеної діяльності (розміщення певних промислових об'єктів, утилізація та переробка відходів, гірничо-промисловість, викиди шкідливих речовин у води, використання небезпечних речовин, застосування генно-інженерних технологій),
- відповідальність настає лише тоді, шкода, завдана ґрунтам, становить небезпеку для людини.

Директива про ековідповідальність 2004/35 ЄС

Значення для Німеччини

- Незначний вплив на національне законодавство, позаяк екологічне законодавство Німеччини містить подібні або суворіші норми щодо охорони довкілля.
- Вплив лише на процедурні питання та питання участі.

Норми ЄС щодо залишкової екологічної шкоди ґрунтів

- **Директива про промислові викиди – 2010/75/ЄС:**
 - „Політика нульової толерантності“ стосовно забруднення внаслідок промислової діяльності
 - Акт опису початкового стану ґрунтів та ґрунтових вод у разі видання дозволу на використання обладнання, яке працює зі шкідливими речовинами. Для Німеччини це новий інструмент зі значними наслідками для дозвільної процедури. Проект Земельної рамкової директиви передбачав «Акт опису стану ґрунтів»!
 - Після закриття об'єкту: користувач зобов'язаний повернути ґрунти та ґрунтові води у попередній стан. Для Німеччини: суворіша відповідальність, аніж раніше; практика наразі відсутня.

Норми ЄС щодо залишкової екологічної шкоди ґрунтів

- **Водна рамкова директива (2000/60 ЄС)**
- Пряма дія на обробку неутилізованих відходів:
 - Щоб досягти цілей Водної рамкової директиви для ґрунтових і поверхневих вод у деяких випадках необхідна санація неутилізованих відходів.
 - Вплив на визначення пріоритетів та використання державних коштів для проведення санації.

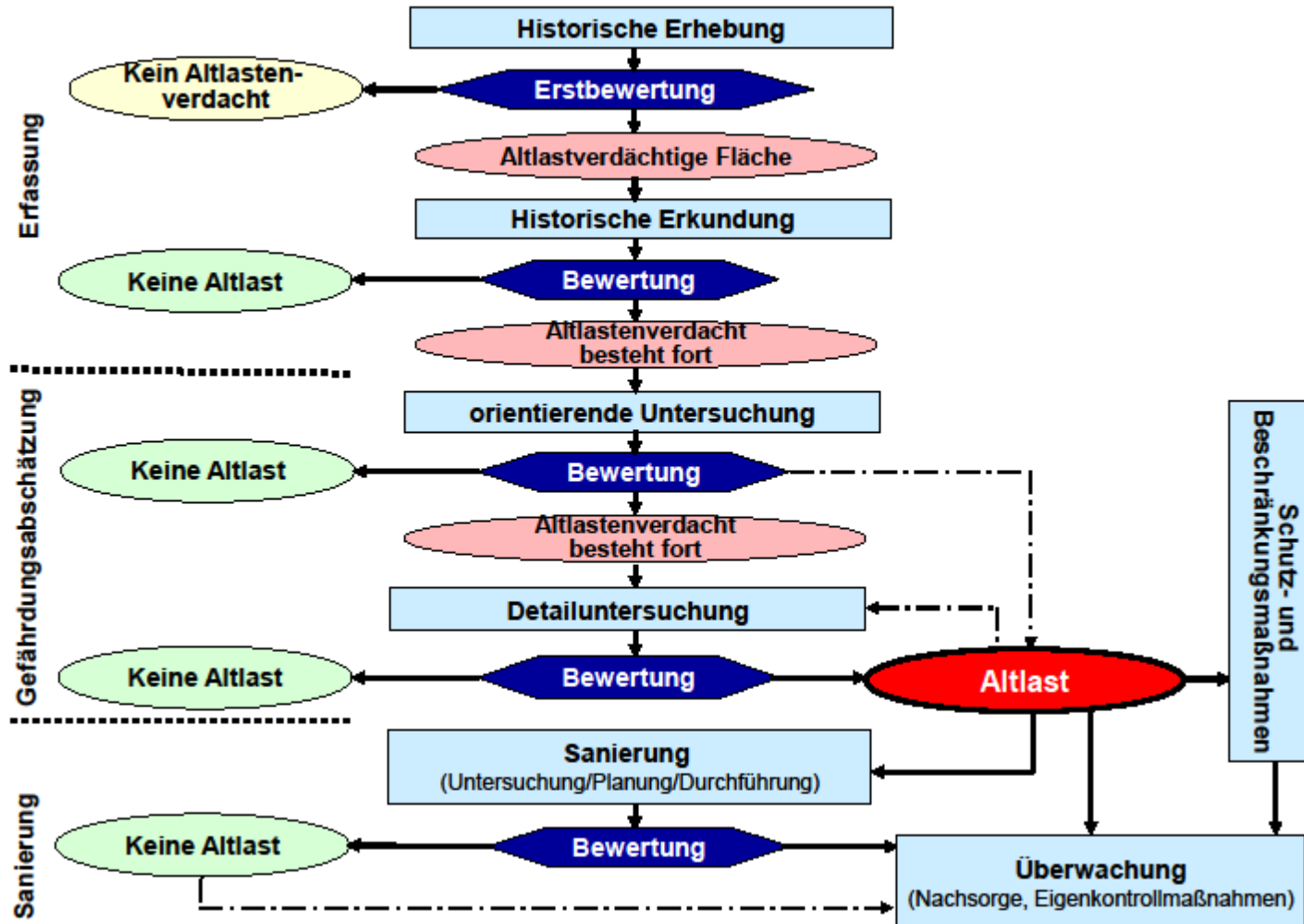
Національне правове регулювання залишкової екологічної шкоди Федеральний закон про охорону ґрунтів

- **Федеральний закон про охорону ґрунтів** від 17 березня 1998 року (Вісників законів I, стор. 502)
- Дві головні цілі
 - тривале забезпечення функцій ґрунтів (профілактика)
 - **відновлення функцій ґрунтів (оздоровлення)**
 - **передусім вивчення і санація залишкових відходів та шкідливих видозмін ґрунтів**

Алгоритм санації залишкових відходів згідно з Федеральним законом про охорону ґрунтів

- Збір даних
- Оцінка загрози
- Санація/ліквідація

Ablaufschema der Altlastenbearbeitung

Quelle: Ministerium für Energiewende,
Landwirtschaft, Umwelt und ländliche
Räume Schleswig-Holstein

Покриття витрат за окремі кроки в обробці неутилізованих/залишкових відходів

- Усі кроки від початку і до орієнтовного дослідження проводить відповідна установа з охорони ґрунтів за власний рахунок (принцип службового розслідування).
- Решта кроків за схемою (детальне дослідження, ліквідація, оздоровлення, контроль) проводить «відповідальний».

Хто може бути «відповідальним»?

- Первинний забруднювач
 - також спадкоємець забруднювача
- Вторинний забруднювач (власник або володілець забрудненої земельної ділянки)
 - а також колишній власник забрудненої ділянки

Як відбувається притягнення «відповідального»?

- Розпорядження відповідного державного органу охорони земельних ресурсів (адміністративний акт)
- Публічно-правовий договір між державним органом і «відповідальним» (угода про проведення санації/ліквідації або угода про проведення дослідження)

Органи охорони земельних ресурсів

- Здійснення державних функцій та виконання державних завдань знаходиться у компетенції федеральних земель (стаття 30 Основного закону Німеччини)
- Адміністративні структури федеральних земель у Німеччині почасти разюче відрізняються одна від одної

Відповідальні органи землі Бранденбург

- Двоступінчата будова державного управління на рівні землі:
- Райони та вільні міста як найнижча ланка органів охорони земельних ресурсів
- Управління охорони довкілля, здоров'я та захисту прав споживачів як науково-технічна експертна установа
- Міністерство охорони довкілля, здоров'я та захисту прав споживачів як найвищий орган охорони земельних ресурсів на рівні землі (експертний контроль)

Спостереження/контроль/моніторинг залишкового забруднення (1)

- По всій території Німеччини проводиться збирання та фіксація інформації про залишкове забруднення ґрунтів та території, що перебувають під підозрою залишкового забруднення, у **кадастрах залишкової екологічної шкоди**. Ця норма регулюється законами на рівні федеральних земель (у Бранденбурзі – Закон про відходи та охорону ґрунтів землі Бранденбург).
 - До цієї інформації мають доступ органи, відповідальні за обробку залишкового забруднення ґрунтів, будівельні та проектні роботи.
 - Отримати інформацію можуть і приватні особи, якщо це не порушує норми з охорони даних (широке право приватних осіб на отримання інформації про стан довкілля на підставі Директиви про екологічну інформацію та Закону про інформацію з питань довкілля).
 - Це є гарантією того, що залишкове забруднення не потрапить у «забуття».

Спостереження/контроль/моніторинг залишкового забруднення (2)

- Відомчий контроль:
 - Органи охорони ґрунтів зобов'язані за необхідністю проводити контроль залишкового забруднення ґрунтів та територій, що перебувають під підозрою залишкового забруднення (§ 15 абз. 1 Закон про відходи та охорону ґрунтів землі Бранденбург).
 - Органи охорони ґрунтів вирішують самотійно, як і у який спосіб вони проводять контроль ґрунтів, виходячи з виду та обсягу залишкової екологічної шкоди та відповідних можливостей органів.
 - Приклади заходів контролю: регулярний забір проб, моніторинг ґрунтових вод, обхід територій, експертиза.

Спостереження/контроль/моніторинг залишкового забруднення (З)

- Самостійний контроль з боку «відповідального» та заходи контролю за рахунок «відповідального» (§ 15 абз. 2 Закон про відходи та охорону ґрунтів землі Бранденбург)
 - у разі залишкового забруднення можна зобов'язати «відповідальну» особу самостійно вживати заходів контролю ґрунту (дослідження ґрунтів і ґрунтових вод; встановлення обмірювальних систем),
 - призначити проведення самостійного контролю можна до або після санації або вжиття заходів охорони ґрунтів.

Винуватці залишкового забруднення ґрунтів у Бранденбурзі

- Попереднє використання території за військовим призначенням (близько 95% території радянськими військами)
8 337 площ
- Попереднє цивільне/промислове використання (сільське господарство, промисловість, комунальне господарство)
12 722 площ
- Невідоме попереднє використання
4 934 площ

Статистика залишкового забруднення ґрунтів землі Бранденбург за 2013 рік

- Залишкове забруднення та інші небезпечні зміни ґрунтів:

1 070 площ

- Площі, що знаходяться під підозрою забруднення:

20 043 площ

- Сановані площі із залишковим забруднення та інші небезпечні зміни ґрунтів:

4 305 площ

Додаткова інформація:

- Докладна інформація про стан залишкових забруднень у Бранденбурзі:
<http://www.lugv.brandenburg.de/cms/detail.php/b1.c.301182.de>
- Інформація про стан залишкових забруднень у Німеччині:
<http://www.umweltbundesamt.de/daten/bodenbelastung-land-oekosysteme/altlasten-ihre-sanierung>

Щиро дяку за увагу!